

HONCKENYA FILICIFOLIA. WILLD.

In de 3de aflevering van dezen jaargang van dit tijdschrift besprak ik de *Mussaenda erythrophylla* als een heester, zeer geschikt om als sierplant in de warme kuststreken te worden gekweekt. Als waardig tegenhanger willen we hier de plant behandelen, waarvan de naam hierboven is vermeld.

Het is een opgerichte heester, die een hoogte van 1 — 2 $\frac{1}{2}$ M. kan bereiken. De plant is afkomstig uit tropisch Afrika en behoort tot de familie der *Tilliaceae*, een familie, die talrijke soorten telt, welke over alle deelen der wereld zijn verspreid, doch die toch voornamelijk in de warme gewesten voorkomt. In Holland is de plant enkel vertegenwoordigd door het geslacht *Tilia*, waartoe de Linde-soorten behooren. Andere bekenden tot dezelfde familie behorende zijn o.a. de jute-planten (*Corchorus capsularis* en *C. olitorius*) en de Walikoekoek (*Schoutenia ovata*). Over 't algemeen is de familie gekenmerkt door een vrij sterke bastvezel, die dan ook veelvuldig als bindmateriaal wordt gebezigd.

De jongere deelen van den stengel zijn dicht roestkleurig behaard en dragen vrij groote handnervige bladeren. De onderste bladeren zijn 5 — 7

Honckenia.

lobbig, de hoogere zijn door den regel veel minder diep, soms zelfs in 't geheel niet ingesneden. Zoowel de boven- als de onderzijde van de bladeren zijn met ruwe sterharen, d. w. z. haren met stervormig uitgespreide takken, bezet. De onderzijde is sterker behaard dan de bovenkant. Steeds zijn vrij groote steunbladen aanwezig, die echter spoedig afvallen, een duidelijk, breed litteken achterlatend. In de oksels der steunbladen vindt men vaak groepjes van zoogenaamde extra-florale of extra-nuptiale honigklieren (zie fig. II bij 3), waarvan de beteekenis tot nu toe onbekend is. De zoete stof, die ze afscheiden zou volgens sommigen een lokmiddel zijn voor mieren, die dan op haar beurt andere schadelijke insecten zouden weren. Het is dan ook een feit, dat de mieren steeds in grooten getale bij die klierhoopjes zijn te vinden. Toch kan ik mij met deze en dergelijke verklaringen, die de doelmatigheid van alles, wat in de natuur bestaat, op den voorgrond stellen, niet vereenigen.

De bladsteel is eveneens sterk behaard en dicht bij den bladvoet min of meer verdikt.

De plant bloeit rijkelijk, vooral gedurende den regentijd. De op mijn erf bloeiende exemplaren vertoonen een rustperiode gedurende de droogste maanden van het jaar. Het is natuurlijk volstrekt niet onmogelijk, dat de plant in meer regenrijke streken het geheele jaar door bloeit. Echter bloeien ook bij Buitenzorg de planten dikwijls gedurende maanden achter elkaar niet.

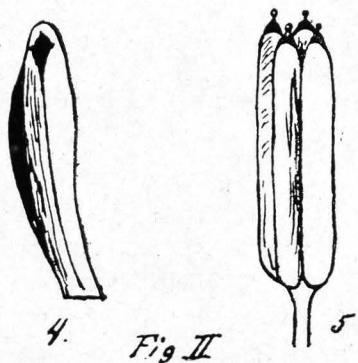
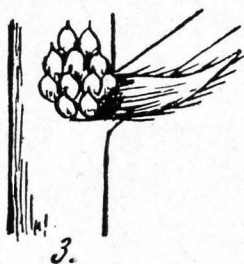
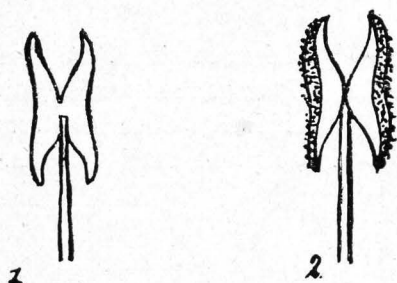

Fig II

De bloeiwijze bestaat uit groepjes van 3 bloemen, omgeven door 3 bijna cirkelronde schutbladen. De lagere groepjes staan tegenover de hoogste stengelbladeren, de hoogere zijn vereenigd tot een groote, eidelingsche bloeiwijze. Elke bloem afzonderlijk heeft aan den voet een smaller, lijnvormig schutblaadje, dat echter, evenals de grootere, bij het zwellen der bloemknoppen afvalt. Door den regel bloeit de middelste bloem het eerst, toch schijnt hierin geen vaste regelmaat te bestaan, daar ook het omgekeerde nog al eens voorkomt.

De afzonderlijke bloemen zijn kortgesteeld, vrij groot en bijzonder mooi. De kelk bestaat uit 4 lijnvormige, smalle, paarse kelkbladen, welke aan de buitenzijde nabij den top voorzien zijn van een groote honigklier. Deze klieren schijnen voornamelijk werkzaam te zijn bij de groote, nog gesloten knoppen (zie fig. II bij 4 en 5). Duidelijk kan men daar de uitgescheiden honigdruppels waarnemen. In dien tijd worden ze ook druk door mieren bezocht. De buitenzijde der kelkbladeren is dicht kortharig. De 4 groote kroonbladeren hebben een nagenoeg cirkelvormige plaat en zijn lang genageld. De kleur is fraai violet.

Het aantal volkomen meeldraden bedraagt 16, geplaatst in twee kransen van 8. De buitenste hebben lange lichtpaarse helmraden, de helmknoppen zijn iets donkerder van kleur; de binnenste krans van meeldraden heeft kortere, witte helmraden en witte helmknoppen. De helmknoppen zijn ruggelings (*dorsifix*) aan de helmknoppen bevestigd. (zie fig. II bij 1 en 2). Verder vinden we in de bloem een zeer groot aantal staminodiën.

Staminodiën zijn organen, welke zich tusschen de bloembekleedselen en den stamper bevinden en min of meer op meeldraden gelijken, doch geen bruikbaar stuifmeel voortbrengen. Nu eens verschillen de staminodiën alleen daarin van de meeldraden, dat hun helmknoppen niet openspringen, dan weer hebben ze wel helmknoppen, doch bevatten deze geen stuifmeel, ook wel ontbreken de helmknoppen. Soms zijn de staminodiën tot kleine, nauwelijks zichtbare tandjes verminderd, dan weer zijn ze groot of zelfs kroonbladachtig (*Canna Costus*). Ofschoon de staminodiën dus voor de bestuiving natuurlijk van geen directe waarde meer zijn, kunnen ze toch indirect ertoe bijdragen door als lokmiddel te dienen voor de bestuivende insecten. De staminodiën van de *Honckenia* bestaan uit dunne, lichtpaarse draden met gele, knotsvormige aanhangselen op den top. Aan den voet zijn ze met de

helmdraden min of meer vergroeid. Door hun sterk bij het geheel afstekende kleur en door de golvende beweging, die ze bij het minste zuchtje krijgen, vallen ze sterk in het oog en zijn dus een uitstekend lokmiddel voor de bestuivers.

Eigenaardig is, dat de meeldraden zeer vaak een weinig onregelmatig staan en naar één zijde van de bloem zijn gekeerd. Toch is de bloem over 't geheel actinomorf.

Het vruchtbeginsel is bovenstandig, langwerpig rond en borstelig behaard. De stijl is dik, aan de onderhelft licht-, aan de bovenhelft donkerpaars en is aan den top in 8, een enkele maal, waarschijnlijk door vergroeiing, in 7 korte takken verdeeld. De stijl is niet altijd even lang, soms steekt hij ver boven meeldraden en staminodiën uit, in andere gevallen blijft hij geheel tusschen de meeldraden verborgen. Ook komt het nog al eens voor, dat de geheele stamper rudimentair is.

De vrucht lijkt, zoolang ze onrijp is, wel iets op een jonge ramboetan. Ze is echter langwerpig rond en met een zeer groot aantal rood gepunte, behaarde stekels bezet. Ze is achthokkig en bevat een groot aantal kiemwithoudende, gemakkelijk kiemende zaden aan de asstandige zaadlijsten. Bij rijpheid springt de dan zwart gekleurde vrucht met 8 kleppen hokverbrekend open.

Evenals de *Mussaenda* zal de *Honckenya* een sieraad van het erf zijn, vooral, wanneer ze alleen staat op een ruim grasperk. Zaden zullen waarschijnlijk op aanvraag wel aan 's Lands Plantentuin zijn te verkrijgen.

v. W.

NATUURSTUDIE EN JACHT IN CEYLON.

Reeds lang was het een groote wensch van me geweest eens een „shooting-trip” naar de „low-country” te ondernemen, maar tot nu toe was er steeds wat tusschenbeide gekomen. Nu echter begon het plan meer vasten vorm aan te nemen en den 2^{en} April (1915) zou ik er voor een dag of tien op uittrekken, de wildernis en tropische jungles in.

Van een bekend sportsman en big-game shot had ik de meest uitgebreide inlichtingen ontvangen, want zoo'n tocht is nog wel iets anders dan een excursie over de heidevelden en door de dennenbosschen van ons mooi, good old Holland. Een week voor het vertrek begon ik dus met de noodige voorbereidselen te maken, op zich zelf al een aardig werk. Hoe droom je dan al niet van de vele wilde dieren, de schitterend gekleurde vogels, de vlinders en bloemen daar in de stilte en duisternis van het tropenwoud! Als jongen verslond je er vele boeken over, nu zou 't dan werkelijkheid worden!

Als uitgangspunt besloot ik Ekeryankumbra te nemen, een klein gehucht aan den grooten weg van Badulla naar Batticaloa (a/d Oostkust).

Allereerst moesten nu goede koelies worden uitgezocht voor de mee te nemen bagage, als geweerdragers, en vooral een, die wat op de hoogte van het keukenbedrijf was. Ik had het geluk in allen uitstekend te slagen, wat er veel toe bijdroeg om de tocht een werkelijk genoegen te doen wezen.

Daar de low-country berucht is om de gevreesde koortsen, was het raadzaam ons daartegen te wapenen en een dag of vijf van te voren begonnen we dan ook kinine in te nemen met het goede resultaat, dat we geen van allen noodlottige gevolgen van onzen tocht ondervonden.